

звернення: 01.05.2025).

3. Макеєва О.М. Права людини в системі базових Європейських цінностей. Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». 2022. № 2(63). С. 48-55.

4. Наталія Михайленко проти України: рішення щодо відсутності можливості у особи з інвалідністю оскаржити до суду позбавлення її цивільної дієздатності (Справа: 49069/11). URL: <https://lawyer.khpg.org/1417768704> (дата звернення: 01.05.2025).

5. Павлютін Ю.М. Права людини в діяльності Європейського суду з прав людини. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 4. С. 3-7.

УДК 340.1(043.2)

Швачка В.Ю., к.ю.н., доцент,
Дубас М.І., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
м. Київ, Україна

ПРЕЗУМПЦІЇ У ПРАВІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Термін «презумпція» має латинське походження від слова *praesumptio*, що перекладається як «припущення» або «передбачення». В юридичному контексті це означає певне припущення про існування певних фактів, яке дозволяє надавати їм юридичну силу без необхідності їх підтвердження через докази. Це припущення виступає важливим інструментом у правовій практиці, бо воно спрощує процедуру доведення правомірності певних обставин, забезпечуючи ефективність правозастосування.

Презумпція є важливим механізмом у праві, оскільки дозволяє правовій системі функціонувати ефективно, навіть коли є труднощі з отриманням необхідних доказів. Це особливо актуально в тих випадках, коли факти важко або неможливо встановити через технічні, організаційні чи інші обмеження.

Концепція презумпції є важливою складовою багатьох галузей права, і тому різні автори пропонують свої тлумачення цього поняття. Важливим є не лише саме визначення презумпції, а й її роль в правовій практиці.

Ю.С. Шемшученко визначає презумпцію як припущення, яке застосовується в правовій практиці з метою встановлення певних правових наслідків без безпосереднього доказування факту [6, с. 97].

Це дозволяє значно спростити процес правосуддя, оскільки не завжди можливо чи доцільно проводити складні процесуальні дії для підтвердження певних обставин.

І.Д. Шутак вважає, що презумпція – це недостовірне, а ймовірне припущення, яке полягає в тому, що в подібній ситуації зазвичай подібні

відносини виглядають однаково; правова презумпція є логічний прийом (висновок з індуктивного узагальнення) [5, с. 10].

На думку Р.Д. Ляшенко, презумпцію можна визначити, як положення, виведене із звичайного стану речей, як філософсько-логічну категорію, що є узагальненням індуктивного характеру, узагальнюючу зв'язку, подібні явища, з яких робиться висновок-припущення про існування чого-небудь, будь-якого факту при певній типовій ситуації [4, с. 119].

Я.О. Берназюк вважає, що презумпція у праві – це специфічний засіб юридичної техніки, за допомогою якого на підставі індуктивного узагальнення подібних ситуацій припускається існування певного факту, явища юридичної дійсності або властивості суб'єкта чи об'єкта, які не потребують доказування, але можуть бути спростовані у процесі доказування [1].

В.Ю. Євко зазначає, що одним із прийомів юридичної техніки є використання правових презумпцій, за допомогою яких законодавчо припускається існування певних фактів, що впливають на розгляд та вирішення справи судом. Презумпції мають важливе практичне значення в будь-яких юридичних справах, оскільки тягар доказування того, що презумпція є хибною, покладається на особу, яка заявляє про інший, ніж встановлено презумпцією, порядок речей у дійсному світі [2, с. 97].

Таким чином, презумпція є основою для встановлення певних фактів і правових наслідків без доведення цих фактів у процесі, що робить її важливим елементом правової системи.

Презумпція в юридичному контексті має кілька суттєвих ознак, що роблять її важливою складовою правового процесу, серед яких юридичний характер, обов'язковість для сторін, передбачуваність правових наслідків, застосування в різних галузях права.

Презумпція не є фактом сама по собі, але створює правові наслідки, що впливають на рішення в правовому процесі. Вона є інструментом для створення певної правової ситуації, коли пряме доведення факту є неможливим або надмірно складним, що і обумовлює її юридичний характер.

Обов'язковість презумпції для сторін проявляється у тому, що вона покладає на одну зі сторін обов'язок довести протилежне, довести відсутність певних фактів або обставин. Це означає, що сторона, яка заперечує презумпцію, повинна надати докази, щоб спростувати припущення. Це є основою для функціонування багатьох презумпцій, наприклад, презумпції невинуватості в кримінальному праві. Така структура сприяє ефективному і швидкому вирішенню правових спорів, оскільки одна зі сторін уже має стартову перевагу.

Презумпція також визначає, що певний факт вважається істинним до того, як буде надано доказ протилежного. Це дозволяє правовій системі діяти швидше, оскільки не кожен факт необхідно доводити через

складний процес доказування, що зазвичай займає багато часу.

Презумпції використовуються в різних галузях права, таких як цивільне, кримінальне та адміністративне право. Широке використання презумпцій дозволяє зменшити навантаження на судову систему та зробити правовий процес більш ефективним.

Література

1. Берназюк Я.О. Презумпція (presumption) та юридична фікція (legal fiction): поняття, ознаки та значення. *Портал сучасного права*. 2025. URL: <https://so.supreme.court.gov.ua/authors/146/prezumptsiia-presumption-ta-> (дата звернення: 02.05.2025).

2. Євко В.Ю. Застосування презумпції спільності майна подружжя у судовій практиці. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 75-78.

3. Котуха О.С. Непрямі презумпції у галузях матеріального права України: монографія. Львів: Растр-7, 2019. 297 с.

4. Ляшенко Р.Д. Дослідження проблеми презумпцій у правовій науці в дореволюційний період. *Держава і право*. Випуск 41. С. 116-121.

5. Шутак І.Д. Колізія між презумпцією невинуватості громадянина та презумпцією правоти поліцейського. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 5. С. 9-15.

6. Юридична енциклопедія: в 6-ти томах / НАНУ; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького; гол. ред.: Ю.С. Шемшученко, М.П. Зяблюк, В.Я. Тацій та ін. Київ: Т. 5: П-С. 2003. 736 с.

УДК 341.9(043.2)

Войтович К.В., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
м. Київ, Україна
Науковий керівник: Череватюк В.Б., к.і.н., доцент

ІННОВАЦІЙНІ КОНФЛІКТИ: ПРИЧИНИ ТА СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ

Інноваційний конфлікт можна трактувати як протидію між прихильниками нововведення (новаторами) і супротивниками (консерваторами), що супроводжується переживаннями негативних емоцій стосовно один до одного. В юридичній практиці такого виду конфлікти досить поширені. А в сучасних умовах нестабільності та трансформації суспільних відносин вони набувають особливої актуальності, зокрема в ході використання нововведень у юридичній практиці.

Діагностику інноваційних юридичних конфліктів варто розпочати з